עין משפט נר מצוה

יא א ב ג ד מיי' פ"ג מהל' איסורי מזבח הלכה ו:

יב ה מיי' שם הל"ד:

יג ו מיי' שם הל"ט:

יד ז מיי' פ"י מהל' איסורי ביאה הל"ט סמג עשין רמג:

טו ח מיי' שם הל"ח ופ"ב מהל' משכב ומושב הלכה ט:

אחר שריבה הכתוב ומיעט אמרת מרבה אני את אלו שהיה פסולן בקדש ומוציא אני את אלו שלא היה פסולן בקדש קתני מידת יוצא דופן דלא מאי לאו יוצא דופן דקדשים אמר רב הונא בריה דרב נתן לא יוצא דופן דבכור בכור °מפטר רחם נפקא אלא מאי דקדשים °מאמו °אמו נפקא האי מאי אי אמרת בשלמא דקדשים היינו דאצטריכי תרי קראי חד לבהמת חולין דאוליד דרך דופן ואקדשה וחד לבהמת קדשים דאוליד דרך דופן וקסבר *ולדות קדשים בהוייתן הן קדושים אלא אי אמרת דבכור מפטר רחם נפקא הכי נמי מסתברא מדקתני הרובע והנרבע והמוקצה והנעבד והכלאים הני מהכא נפקא מהתם נפקא °מן הבהמה **להוציא הרובע והנרבע מן הבקר 'להוציא את הנעבד מן הצאן 'להוציא את המוקצה ומן הצאן 'להוציא את הנוגח ותו כלאים מהכא נפקא מהתם נפקא °שור או כשב או עז שור **פרט לכלאים או עז 'פרט לנדמה אלא אצטריכו תרי קראי חד לבהמת חולין וחד לבהמת קדשים הכא נמי איצטריך תרי קראי ת"ר 'המקשה שלשה ימים ויצא ולד דרך דופן הרי זו יולדת בזוב ורבי שמעון אומר אין זו יולדת בזוב 'ודם היוצא משם טמא ורבי שמעון מטהר בשלמא רישא רבי שמעון לטעמיה ורבנן לטעמייהו אלא סיפא במאי פליגי אמר רבינא כגון שיצא ולד דרך דופן ודם

ודם

אחר שריבה הכתוב ומיעט אמרת כו'. הואיל וכתוב אחד מיעט מעתה יש לך לילך אחר לומד הדעת: **מרבה אני את אלו שהיה פסולן בקדש.** שלאחר שבאו לעזרה אירע פסולן: **מפטר רחם נפקא.** דלא קדיש וכיון דחולין הוא למה לי למעוטי פשיטא אם עלה ירד: **מאמו אמו נפקא.** נמי דלא קדיש דגמר מבכור: **תרי קראי.** לאמו לאמו חלא: **חד לבהמה דחולין דאוליד דרך דופן ואקדשיה.** ושמעינן מאמו אמו דלא קדיש וחד לבהמה דקדשים דעל כרחך ולד היוצא ממנה קדוש מאליו ואיצטריך למעוטי מזאת' דאע"ג דקדיש אם עלה ירד הואיל ולא היה פסולו בקדש: **וקסבר ולדות קדשים בהוייתן הן קדושין** נראה בעיני דלא גרסי' ליה ופירוש משובש הוא דלכל שכן למאן דאמר משעת יצירה הן קדושים דהיינו במעי אמן דאיצטריך למעוטי מזאת: **הכי נמי מסתברא.** דכל הני פסולין דהכא בבהמות קדשים קאמר. ורובע ונרבע כגון שהקדישן ולבסוף נרבעו. ומוקצה ונעבד נמי בקדשים קלים ואליבא דרבי יוסי הגלילי דאמר ממון בעלים הן ויכול לאוסרן והכי נמי מוקמינן בפרק בתרא דזבחים (דף קיד.) ואתנן ומחיר כשנתן לה עובר בהמת קדשים קלים באתנן וקסבר בהוייתן הם קדושים ולא קודם לכן לפיכך איסור אתנן ומחיר חל עליהם וקדושה דתמילא נמי חיילא עלייהו והרי הם קדושים. וכלאים וטרפה ויוצא דופן נמי טולדות קדשים: **הכי נמי מסתברא.** דבקדשים קאי ותרי קראי איצטריכא ליה כדאמר מדקתני הרובע והנרבע וקא ממעט להו מהאי קרא וכי מהכא נפקא מהתם נפקא: **מן הבהמה.** אדם כי יקריב מכם מן הבהמה ולא כל בהמה להוציא את הרובע והנרבע: **נוגח.** שהמית את האדם. והאי רובע ונרבע ונוגח דקתני כגון על פי עד אחד או על פי הבעלים דמודה בקנס פטור הלכך להדיוט שרי ולגבוה אסור אבל ע"פ שני עדים בסקילה הוא ולהדיוט נמי אסור: **כלאים.** מן העז ומן הכבש: **נדמה.** אביו ואמו מן העז והוא כבש. וכיון דנפקי מהתם דלא קדש למה לי למעוטי מהכא דידהו הא חולין נינהו: **לבהמה דחולין.** ואקדשה: **המקשה ג' ימים.** בימי זיבה ולאחר דם כל שלשה דרך רחם: **ויצא ולד דרך דופן הרי זו יולדת בזוב.** כלומר זבה היא דלי טיהר רחמנא מזיבה דם הקושי הני מילי בלידה מעלייתא אבל דרך דופן לאו לידה היא: **אין זו יולדת בזוב.** ור"ש לטעמיה דאמר [לעיל מ.] יוצא דופן ולד מעליא הוא ומטהר את קישויו: **ודם היוצא משם.** לקמן מפרש מאי קאמר: **ר"ש לטעמיה.** דאמר במתניתין [שם] יושבין עליו ימי טומאה אפילו בלידה יבשתא וימי טהרה אלמא ולד הוא הלכך לענין קושי נמי ולד הוא ומטהר את קישויו: **אלא סיפא במאי פליגי.** הא ליכא למימר דם היוצא עמו דרך דופן יהיה טמא כדם הלידה דאם כן איפכא מבעי ליה רבי שמעון מטמא דאמר ולד הוא וחכמים מטהרים אלא ודאי אפי' לרבי שמעון לא הוי אלא כדם המכה והא דאמר רבי שמעון במתניתין יושבין עליו ימי טומאה משום ולד קאמר ולא משום דם:

1 בס"א: חלה.

ודם

משמע כרים מעילה דמשום שחיטה לבדה שנעשה כהכשר לא חשיב פסולו בקדש אף לרבי שמעון דפריך רב יוסף לרבה מדתניא בפרק (א) דם חטאת העוף בזבחים (דף סו:) וסלקא אין מטמאין (ב) בבית הבליעה וקתני לעיל שלא העוף שעשאה כמעשה החטאת ותנן התם (דף סח:) כל שפסולו בקדש אינו מטמא והיה דלא ירדו ומאי פריך הא התם מוכח בזבחים דעולת העוף שעשאה כמעשה חטאת היינו שהמיצוי עשה למטה אבל המליקה היתה במקומה אלא ודאי רבה דאמר ירדו אפילו שחטו בצפון וקבל בדרום דמשום שחיטה גרידא לא מקרי פסולו בקדש אף לרבי שמעון ומיהו יש לדחות דבשחט בצפון מודה רבה דלא ירדו ופריך ליה רב יוסף משום שהמיצוי הוי כמו השחיטה שממלה ומוליך דם מן העוף כמו שעושה בשחיטה ולא"ש שמולך למעלה כיון שמילה למטה הוי כשחט בדרום: **שהיה פסולן** בקדש. שאין פסולו יכול להיות עד אחר שהוקדש אבל רובע ונרבע מצי להיות בעודן חולין וקשה דאמרינן בזבחים פ' חטאת העוף (דף סח:) זר וסכין מטמאין (ג) אלמא חשיב אין פסולו בקדש אע"ג דלא שייכי עד לאחר שהוקדש ושמאל ולילה נמי הוה מטמאין אי לאו דאית להו הכשר במקום אחר כדאמר התם וזוקין שכעין קאמר רבי עקיבא דאם עלו לא ירדו משום דכשר בעוף אלמא חשיב פסולו בקודש אע"ג דיכול להיות קודם הקדש ונראה לפרש דהיכא דכולא בו כשר במקום אחר קרי פסולו בקדש ושחט בלילה אית ליה הכשר באמורים ופדרים ויולא דמה שכן כשר באימורים ואימורים שכן כשר בבמה ונשפך דמה כיון שקבלה היתה בהכשר מיקרי פסולו בקדש ולשון פסולו בקדש היינו שאין כאן פסול גמור אלא נפסל בקדושתו וכן משמע דפריך התם מ"ש שמאל דאית ליה הכשר ביום הכיפורים ולילה באמורים ופדרין ולכך אין מטמאין דהוי פסולן בקדש: **היינו** דאיצטריך תרי קראי. וא"ת וליבעי ג' קראי בכל הפסולין כמו בטרפה דחשיב הכא בהדייהו דבפרק קמא דמנחות (דף ו.) מצריך ב' קראי בטרפה חד לנטרפה קודם הקדשה וחד לנטרפה לאחר הקדשה ואפילו הכי איצטריך הכא למעוטי מזאת דאם עלתה תרד וה"נ בשאר פסולין ליבעי תרי קראי בלא קרא דהאי חד לקודם הקדש וחד לאחר הקדש דלא יעלו וקרא דהאי לירדו ויש לומר כיון דגלי לן קרא בטרפה ה"ה לשאר פסולים: **קסבר** ולדות קדשים בהוייתן הן קדושים. פרש"י דל"ג ליה דהא כ"ש למ"ד במעי אמן הן קדושים דאיצטריך למעוטי מזאת ונראה דגרס ליה ודרבותא נקטיה דאע"ג דבהוייתן הן קדושים ולא קדם הקדשן לפסולן איצטריך קרא למעוטי כיון דהפסול לא בא מחמת אלא בבת אחת אבל לא מצי למגרס קסבר במעי אמן הן קדושים דהא בסוף פרק דם שחיטה (כריתות דף כג:) קאמר דקסבר ר"ש בהוייתן הן קדושים וכן מוכח ממתניתין דמוקי קרא דהאי לבהמת קדשים ותנן ומחיר לא תשכחן אחר הקדש אפי' לרבי יוסי הגלילי דאמר קדשים קלים ממון הדיוט הוא דאמר בפרק מי שהיה טמא (פסחים דף צ.) לכל נדר פרטו לנדור שאין אתנן חל עלייהו ולא משכחת אלא בולדות קדשים וכמ"ד בהוייתן הן קדושים ותנא לזונה בשורים בכבש והכי מוקי לה בפ' פרת חטאת (זבחים דף קיד.) וכן פ"ה וא"ת דבשילהי תמורה (דף לג:) תנן אלו הן הנקברים קדשים שהפילו וחולין שנשחטו בעזרה ור"ש אומר חולין שנשחטו בעזרה ישרפו משמע דלא פליג אקדשים שהפילו וכיון דבהוייתן הן קדושים אמאי יקברו והלא אין קדושה חלה עלייהו כדתנן פרק כילד מעריכין (שם דף כה:) רשב"ג אומר ילדה טומטום ואנדרוגינוס אין קדושה חלה עלייהו וקאמר דקסבר דבהוייתן הן קדושים ואפילו קדושת דמים אין חלה עלייהו ודוי חלה הא אמר בפרק אלו קדשים (שם דף יט:) תנו דנחלא קדושת דמים נחלא נמי קדושת הגוף ואם כן קדשים שהפילו דאסורים בהנאה לרבי שמעון אמאי ויש לומר דפליג גם אריש אלא דלא נחת לפלוגי אלא בחולין שנשחטו בעזרה אדע דהא חשיב התם נמי בשר בחלב בקטורה ולרבי שמעון שרי כדאמר בפ"ק דבכורות (דף י.) א"נ י"ל דנפל קדושה חלה עלויה טפי מטומטום ואנדרוגינוס משום דלאו הוה בר קיימא היה ראוי לקרבן וא"ת כיון דסבר בהוייתן הן קדושים היאך קדושה חלה על יוצא דופן וכלאים דמ"ש מטומטום ואנדרוגינוס וי"ל דמיירי כגון שהקדישן בפה קודם שנולדו דאע"ג דאין קדושת אמן חלה עליהם קדושת פה חלה עליהם מיהו מתני' דכילד מעריכין (תמורה דף כד:) משמע דאפילו בקדושת פה אין קדושה חלה עליהם ועוד דבשילהי פ"ב דתמורה (דף יז.) קאמר מי אתיא מולא אלא בולדות קדשים ולא כרבי יהודה ותמאי לא משכחת בהקדישו בפה ושמא י"ל דדווקא טומטום ואנדרוגינוס אין קדושה חלה עליהם: **ורבנן** לטעמייהו. וא"ת אע"ג דלא מטמאי לידה מ"מ ליטהר דם קושיה דאפי' בהפילה רוח פריך בפ"ק (לעיל דף ח:) סיהא קושיה טהור אע"ג דאין נותנין לה ימי טומאה וימי טהרה ויש לומר דהתם משום דבעי למימר דמיקרי לידה כדמייתי קרא כמו ילדנו רוח אבל הכא מיעטיה קרא מרין ולד:

ולודה

תוספי הרא"ש

שהיה פסולן בקדש. פרש"י לאחר שבאו לעזרה אירע פסולן. וקשה לפירושו דא"כ רובע ונרבע בעזרה נמי והוה לן למימר אם עלו לא ירדו. ת"ק רבוברים פ' חטאת העוף חשיב ר' יוחנן מליקה (א) הרלא חזיות פסולן בקדש ושמאל ולילה לא חשיב לפו פסולן בקדש אי לאו דנשכחו לפו הכשרא במקום אחר [illegible]

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה (בשמר הקודש) והכהנין וכו' מדהגיה בפ' חטאת העוף כצ"ל ותיבת דם נמחק: (ב) בא"ד אין מטמאין בגדים כבית הבליעה וקתני לעיל שלא בעוף שעשה כמעשה חטאת פסולה ותנן התם כל שפסולו בקדש אינו מטמא בגדים אבית הבליעה והיה דלא ירדו: (ג) ד"ה שהיה וכו' מטמאין בגדים אבית הבליעה אלמא חשיב:

[זבחים לג. קיד. מנחות פג. חולין ג. תמורה כח. כריתות כג:]

ב"ק מ: תמורה כח. בכורות מא. [זבחים סב:]

חולין לט. ב"ק עז: בכורות יב. יג. ט.

מוסף רש"י

אמרת. ומפלגת, מרבה אני את אלו שהיה פסולן בקדש. משבאו לעזרה נפסלו (זבחים מ:).

בהוייתן הן קדושים. כשנולדים הן קדושים ולא במעי אמן (זבחים לט. מנחות פב. תמורה יט.). ולהכי נקט לשון בהויתן, משום הא דולדות קדשים קדושים נפקא לן בפ"ק דבכורות (יד:) מיהיו לך, דכתיב רק קדשיך אלו התמורות, אשר יהיו לך אלו הולדות (מנחות שם ובעי"ו זבחים קיד. וכריתות כג:).

מן הבהמה. ממקצת בהמות ולא כולן (ב"ק מ:).

הרובע והנרבע. ע"פ עד אחד או ע"פ הבעלים, שלא נסקל, דפסול לגבי מזבח (שם).

את הנעבד. שעשאו ע"ז והשתחוו לו (שם).

מן הצאן. קרא כתיב בויקרא ואם מן הצאן קרבנו מן הכשבים או מן העזים וגו', והדרשינן מן הצאן ולא כל הצאן, וכן כולהו (בכורות מא.).

את המוקצה. שהוקצה והופרש לצורך עובדי כוכבים (שם) שיחדו להקריב לע"ז (ב"ק שם).

הנוגח. שהמית את האדם ע"פ עד אחד או ע"פ בעלים ונפטר מן הסקילה (שם).

פרט לכלאים. בן רחל ותיש, שפסול לקרבן, ומריבים דלאו דריש ליה (חולין לח:).

פרט לנדמה. עז שילדה מעין כמותה וגנה דומה לרחל (שם) או: שאמו רחל והוא דומה לעז (בכורות מ.) דליתו דומה לאביו ולא לאמו, שבא מאיל ורחל ודומה לעז (ב"ק שם).

קדשים משעת יצירתן איצטריך למעוטי מזאת ותראה דגרס ליה ... [illegible]

(א) צ"ל מליקה או וסכין דמטמאין בגדים אבית הבליעה והלא וכו'.